

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

“Затверджую”:
завідувач кафедри СіГД
полковник служби ЦЗ.

О.В.Рябініна

“ ” травня 20 р.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ
РОБІТ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА
ОСВІТИ”**

1. Загальні вимоги та рекомендації

Контрольна робота з соціальних і гуманітарних дисциплін являє собою навчальний документ, що виконує подвійне завдання, а саме, по-перше, дає змогу надолужити нестачу спілкування, яка, звісно, відрізняє заочну форму навчання загалом; і, по-друге, має зафіксувати отримані в ході самостійного опрацювання матеріалу знання слухача. Отже, виконання такої роботи і її викладення для подання на кафедру перевіряючому викладачеві повинні виходити з критеріїв системності та чіткого оформлення текстового масиву, який робота містить і який так чи інакше обробляється перед тим як вона отримує вигляд нормативно відповідного тексту.

Системність у роботі означає наявність плану, що передує текстові та відображає його структурні розділи і підрозділи; а це вимагає окремої уваги слухача до узагальнення й структурування теоретичного матеріалу. Зазвичай контрольна робота має реферативну форму, тобто передбачає опрацювання доволі значного обсягу літератури з питань, що вивчаються. Така форма сама по собі не є новою або незнайомою для слухачів. Ще навчаючись у школі, всі абсолютно тією чи іншою мірою опановують написання творів з літератури, техніка якого полягає в пошуку й систематизації, за посередництвом плану, основного змісту аналізованого явища або питання. Відмінність у тому, що, по-перше, в контрольній роботі від слухача вимагається подавати цей зміст стисло, лаконічно, позаяк в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу замість одного у роботі має бути розглянуто від двох до чотирьох питань, – залежно від обсягу виділених на цю дисципліну кредитів навчального часу. По-друге ж, і головне, реферативний виклад матеріалу має під собою, як основу вільного ним володіння, значну аналітичну працю, – не лише відбір та огляд літератури, але й вивчення й узагальнення ідей і фактів, про які йдеться. Значна відмінність контрольної роботи слухача, яка має бути виконана дійсно на рівні стандартів вищої освіти, – оволодіння методологією та логіко-категоріальним інструментарієм дисципліни, що вивчається, у тому обсязі, принаймні, якого потребує тема роботи.

Отже, необхідним є попереднє ознайомлення з термінами, які слухачу зустрічаються при читанні спеціальної літератури, перш ніж приступати до написання самої роботи; а також опрацювання навчальних книг за даними у якості контрольного завдання темами й питаннями. Така необхідність постає з огляду передусім на вимогу оформляти й викладати матеріал таким чином, коли ним більш-менш вільно оволодів той, хто навчається, а не навпаки, коли матеріал «володіє» нами, тобто диктує послідовність викладу. Далі, означена необхідність має свій «практичний» бік. Розуміння тексту, з яким працюємо, дає можливість слухачу під час іспиту або заліку давати осмислені відповіді на питання за матеріалом контрольної роботи (а ці питання зазвичай бувають поставлені тоді, коли викладач вважає за доцільне переконатись у розумінні будь-якого теоретичного матеріалу відповідної дисципліни слухачем); тож і підвищити свій балльний результат або взагалі отримати позитивну оцінку.

Особливою мірою це стосується гуманітарних дисциплін, де ми маємо справу не тільки і не стільки з фактами, скільки з ідеями та категоріями, які становлять сенс текстів освітянської культури. Відтак, від виконавця роботи вимагається, крім уміння впорядкувати основні мотиви тексту й тематизовані ним предметності, головним чином здатність розуміти й реферувати складні теоретичні положення, викладки, дискурсивні фрагменти. Тобто треба вміти виділяти головне в матеріалі і, – оскільки робота реферативна, – прописувати знайдені в ньому ключові ідеї та висновки в заключній частині роботи, якщо вони мають загальний характер і не витікають конкретно з часткових ідей та тверджень; а отже, вибудовувати відповідь на контрольне питання по типу невеликого теоретичного екскурсу.

Ретельна робота над змістом тексту, безумовно, позначиться ззовні на оформленні роботи, передусім за посередництвом чіткого плану по кожному з розглянутих питань. План може бути простим або складним, – що є більш коректним з огляду на узагальнюючий нахил самої роботи з реферування. Простий план допускається при зовсім невеликому обсязі питання або його елементарному характері (розкрити поняття, навести й інтерпретувати факти культури, дати історичне посилання та ін.). Перевага складного плану в тому, що він робить необхідним вихід до категорій більш загальних, аж до засад і принципів, котрі є основою описуваних явищ. Важливо пам'ятати, що назви частин плану, розділів роботи, мають відображати положення теоретичного характеру, а не позначати зовнішні параметри матеріалу («вступ», «основна частина», «висновки»). Якщо й надається така вказівна назва розділу, вона має супроводжуватись позначенням питань, що розглядаються. У вступі буде доцільним обґрунтувати актуальність даної теми роботи, або її вибір, якщо викладач вважає за доцільне дозволити такий слухачу (у випадку особливого інтересу до певних питань, що виявляються належними до предметного поля даної дисципліни). Так звана основна частина – логічний центр роботи – має бути будована концентрично (навколо тематизованого явища культури) або лінійно (за історичною послідовністю подій чи ідей). Відповідно виділяються й позначаються у плані підрозділи. Висновки, – а це єдиний розділ, що може не мати спеціальної назви, – є доцільним продумати окремо, включаючи їх власну послідовність. Іноді у якості висновків може бути подана низка ідей, переформульованих на основі тез з основної частини роботи, якщо вони мали значення ключових положень, що виводилися з викладених вище фактів (хоч і така, на перший погляд проста, процедура вимагає достатньо глибокого їх розуміння). Але оптимальним є формулювання самостійних умовиводів з зареферованого матеріалу й їх послідовний виклад. Простою «технологією» накопичення тез, які могли б відіграти роль висновків у контрольній роботі є виокремлення ідей з тексту, який читається, їх цитування й конспектування.

Тож варто приділити особливої уваги грамотному наведенню цитат. У сучасних друкованих працях, зокрема реферативного характеру, прийнятим є давати посилання на цитовані джерела або переліки джерел, які стосуються певного питання і наводяться у роботі як дотичні до нього, у квадратних дужках, тоді у разі наведення сторінки, на якій цитата розташована в книзі,

номер самої книги у списку використаної літератури наприкінці роботи має бути відділений від номеру сторінки крапкою з комою. Якщо номер джерела подається у круглих дужках, номер сторінки пишеться після коми з літерою «с» – «сторінка» – і крапкою після неї. Список використаної літератури має бути в роботі обов'язково, загальний або після відповіді на кожне питання, – у разі, коли література, дібрана для їх розгляду, цілком різна. Вартим уваги є оформлення списку, який повинен бути поданий в алфавітному порядку і з указанням вихідних даних літературних джерел за правилами бібліографії (ці дані обов'язкові для виходу в світ будь-якої книги і містяться на титульному листі та на останніх сторінках, звідки їх і треба переписати). Обов'язковими є й посилання на файли, знайдені в мережі Інтернет, що містять використані в роботі положення й інші матеріали. В таких випадках вказується ім'я файлу і його електронна адреса, джерело. Запозичення популярних текстів з Інтернет у якості фрагментів роботи не допускається. Слід також пам'ятати, що в ході іспиту вельми вірогідними є питання з тлумачення цитат або інших, нерідко наведених у роботах, висловів мислителів, діячів культури, політиків.

Таким чином, після отримання контрольного завдання слухач повинен знайти рекомендовану викладачем літературу з питань, поставлених у ньому, прочитати її, виписати спеціальні терміни, особливо нові, та знайти значення кожного з них, скласти план кожного питання на основі ідей та положень, які складають основний зміст відповідей на ці питання, і послідовно викласти ці відповіді, а потім надати список книг та інших джерел, що були опрацьовані.

2. Вимоги до написання контрольної роботи з дисципліни «Теорія та практика освіти»

«Теорія та практика освіти» – навчальна дисципліна, мета якої: сформуванню світоглядну культуру курсантів і студентів, розкрити основні теоретичні засади розвитку освіти в сучасному світі, механізми взаємодії теорії та практики освіти в як суспільстві в загалі так і в Україні, освітні світові моделі освіти, визначити загальні тенденції та принципи розвитку освіти суспільства. В процесі написання контрольної роботи у курсантів, студентів та слухачів повинен формуватися особистий погляд на освіту та механізми її розвитку. Теорія та практика освіти є об'єднуючою дисципліною щодо інших наук про освіту, бо розглядає освіту в цілому. Крім того, вона дає методику і техніку його вивчення.

Таким чином, навчальний курс "Теорія та практика освіти" спрямований на створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації курсантів і студентів.

Тематика контрольних робіт побудована на основі єдності історичного та логічного принципів світоглядного та наукового пізнання. При розкритті кожного з питань необхідно мати на увазі історичний контекст та місце явищ освітянської думки в її історії та в культурі взагалі. Обдумуючи свої відповіді, слухач має зосередити увагу на значенні та специфіці цього явища, а також пов'язати їх із сучасністю.

Теоретичні засади та практичні кроки розвитку освіти вивчаються у навчальному курсі «Теорія та практика освіти» на рівні ознайомлення, розгляду й аналізу основних процесів і визначних явищ освітянської культури людства. Проте, неприпустимим є зведення роботи до переказу основних освітянських думок і певних положень без їх осмислення, без висловлювання й обґрунтування власної аналітичної думки. Звісно, вона навряд чи може бути по-справжньому оригінальною, але її формулювання є однією з передумов створення свідомої позиції слухача в питаннях розвитку освіти минулого та сучасності, становлення вітчизняної системи освіти. Отже, всі положення і концепти, що наводяться в роботі, мають бути коментовані та систематизовані.

З огляду на специфіку дисципліни, особливого значення набуває коло понять, що їх слухач освоює та наводить у роботі. Кожне з них, з одного боку, мають цілком конкретний соціально-філософський, а з іншого – тривалу історію і здебільшого дискусійний характер. І те й інше є необхідним урахувувати в роботі, даючи аналіз основних категорій освітянської думки, котрі містить опрацьований текст або вчення. Слід розкривати різницю смислів понять, що утворюється історично, або принаймні розуміти її.

За тематикою контрольні завдання поділяються на дві групи. Перша – це питання, що вимагають розкрити проблему з точки зору основних теоретичних підходів. Цих питань значно менше, ніж у другій групі, – тих, що вимагають розкрити зміст того чи іншого вчення або схарактеризувати напрям освітянських теорій та концепцій. У першому випадку потрібно зосередити увагу на аналізі понять, дати приклади їх застосування або явищ, які вони позначають. У другому – надати культурно-історичний контекст, передати й інтерпретувати зміст тієї чи освітянської системи.

У контрольній роботі два питання, відповідно до кількості навчальних модулів. Обсяг викладу кожного питання – від 7 до 10 сторінок формату А4 (кегель 14, через півтора інтервали). Таким чином, слухач отримує можливість для доволі докладної письмової доповіді на задану тему. У цій доповіді має знайтись місце і для розкриття основних понять, насамперед у номінації, яка є характерною для розгляданого вчення; для історичного контексту, і, звісно, коментарів, у якості висновків, що є й найбільш доцільним. Рекомендується перед опрацюванням спеціальної літератури – книг, статей, першоджерел – вивчити відповідні розділи підручників і посібників з філософії. Вони наводяться у бібліографічному списку після переліку контрольних питань.

Приклад плану контрольної роботи:

Варіант № 3.

Контрольні питання:

1. Лібертарно-юридична концепція правової реальності
2. Трактат Н. Макіавеллі «Государ» як текст правової культури

Лібертарно-юридична концепція правової реальності

I. Вступ. Демократія як проблема сучасної правової теорії

II. Лібертарно-юридична концепція – інтегральний стан ідей природно-правової та позитивно-правової парадигм

- A) Основний зміст юснатуралізму і його практична обмеженість
- Б) Принцип формальної рівності як спосіб вирішення протиріч легізму та юснатуралізму
- В) Формальна рівність суб'єктів права як справедливість і свобода

III. Висновки. Значення лібертарно-юридичного праворозуміння щодо проблем формування громадянського суспільства та правової держави

Трактат Н. Макіавеллі «Государ» як текст правової культури

I. Вступ. Історичний контекст трактату Макіавеллі «Государ»

II. Сутнісні характеристики політики в трактаті

- A) Онтологічна несумісність політики й моралі
- Б) Основні ідеї Макіавеллі щодо потреб державного управління і його досвіду**
- В) Тип можновладця в «Государі» та його історична характерність

III. Висновки. «Государ» як аналітичний досвід думки Ренесансу і його перспективне значення для подальших політико-правових учень.

3. Теми контрольних робіт з дисципліни «Теорія та практика освіти»

Варіант № 1

1. Поняття освіти.
2. Форми організації навчання
3. Системи вищої освіти Великобританії
4. Рівні акредитації. Вимоги щодо акредитації ВНЗ.

Варіант № 2

1. Поняття освіти.
2. Форми організації навчання
3. Системи вищої освіти Великобританії
4. Рівні акредитації. Вимоги щодо акредитації ВНЗ.

Варіант № 3

1. Предмет і об'єкт освіти.
2. Модель розвивальної освіти (В. Д. Давидов, В. В. Фляков та ін.).
3. Системи вищої освіти США
4. Критерії оцінки якості вищої освіти.

Варіант № 4

1. Закони і категорії освіти
2. Методи навчання
3. Типи регіонів за ознакою взаємного зближення і взаємодії освітніх систем (О. П. Ліферова).
4. Системи вищої освіти Японії

Варіант № 5

1. Місце освіти в суспільстві, її зв'язок з іншими науками.
2. Контроль і оцінка результатів навчання.
3. Традиційна модель освіти (Ж. Мажо, Л. Кро, Ж. Крапля, Д. Равич, Ч. Фін та ін.)
4. Стратегія розвитку університетської освіти України.

Варіант № 6

1. Функції освіти
2. Система акредитації України.
3. Раціоналістична модель освіти (П. Блум, Р. Ган'є, Б. Скінер та ін.)
4. Європейська система трансферу кредитів.

Варіант № 7

1. Основні етапи розвитку освіти, їх загальна характеристика.
2. Розкрити сутність поняття «освіта»
3. Якісні та кількісні характеристики вищих навчальних закладів республіки
4. Характеристика основних документів Болонського процесу

Варіант № 8

1. Характеристика елементів освіти.
2. Феноменологічна модель освіти (А. Маслоу, А. Комбс, К. Роджерс та ін.)
3. Проаналізувати процес інституціоналізації освіти
4. Підвалини концепції вищої освіти України

Варіант № 9

1. Ознаки сучасної освіти
2. Морфологічні, структурні, функціональні, генетичні взаємозв'язки між компонентами дидактичної теорії
3. Розглянути функції та цілі освіти
4. Заходи для взаємовизнання критеріїв оцінки якості ВНЗ на європейському просторі.

Варіант № 10

1. Рівні, типи та види освіти
2. Поняття моделі системи освіти. Модель освіти як державно-відомчої організації
3. Система вищої освіти Росії
4. Основні інструменти ЄПВО. Європейська кредитно-трансферна система (ЄКТС-ECTS), Додаток до диплома (ДД-DS), Національні рамки кваліфікацій (НРК-NQF).

Варіант № 11

1. Поняття дидактики
2. Освітній світовий простір.
3. Система вищої освіти Франції
4. Характеристики вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації

Варіант № 12

1. Предмет і об'єкт дидактики. Місце дидактики в теорії освіти.
2. Неінституціональна модель освіти (П. Гудман, І. Ілліч, Ж. Гудлед та ін.)
3. Система вищої освіти Італії
4. Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти (ступенева освіта) в Україні.

Варіант № 13

1. Функції дидактики
2. Тенденції розвитку світового освітнього простору
3. Управління освітою: принципи, методи та функції
4. Характеристика мережи вищих навчальних закладів України.

Варіант № 14

1. Основні категорії дидактики
2. Система вищої освіти Німеччини
3. Поняття освітньої парадигми
4. Структура освіти України та характеристика елементів.

Варіант № 15

1. Види знань: основні терміни і поняття, факти щоденної дійсності й наукові факти, теорії, знання про способи діяльності, оцінні знання, уміння, навички
2. Національні моделі освіти
3. Система вищої освіти Польщі
4. Принципи розвитку освіти в Україні

Варіант № 16

1. Особливості структури теорії освіти
2. Загальні принципи формування систем вищої освіти європейських країн
3. Тенденції розвитку освіти в Україні
4. Критерії оцінки якості вищої освіти

Варіант № 17

1. Компоненти дидактичної теорії: цілі навчання, його основні завдання, зміст освіти, процес навчання і його основні види
2. Завдання освіти України при формуванні особистості
3. Нормативні документи, які застосовуються при організації навчального процесу за кредитно-модульною системою
4. Загальна характеристика вимог щодо освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший спеціаліст"

Варіант № 18

1. Принципи і закономірності навчання
2. Пріоритетні напрями державної політики в галузі освіти
3. Загальна характеристика вимог щодо освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр"
4. Європейська система трансферу кредитів

Варіант № 19

1. Поняття освіти
2. Форми організації навчання
3. Загальна характеристика вимог щодо освітньо-кваліфікаційного рівня "спеціаліст"
4. Органи управління освіти: їх функції та структура

Варіант № 20

1. Предмет і об'єкт освіти
2. Принципи і закономірності навчання ті
3. Загальні положення запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу
4. Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти (ступенева освіта) в Україні

Варіант № 21

1. Характеристика елементів освіти
2. Тенденції розвитку світового освітнього простору

3. Загальна характеристика вимог щодо освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр"
4. Основні принципи Болонського процесу

Варіант № 22

1. Функції дидактики
2. Типи регіонів за ознакою взаємного зближення і взаємодії освітніх систем (О. П. Ліферова)
3. Принципи розвитку освіти в Україні
4. Нормативні документи, які застосовуються при організації навчального процесу за кредитно-модульною системою

Варіант № 23

1. Ознаки сучасної освіти
2. Поняття моделі системи освіти. Модель освіти як державно-відомчої організації
3. Стратегія розвитку університетської освіти України
4. Здобутки та плани України щодо впровадження на практиці рішень країн-учасниць Болонського процесу

Варіант № 24

1. Закони і категорії освіти
2. Модель розвивальної освіти (В. Д. Давидов, В. В. Фляков та ін.)
3. Управління освітою: принципи, методи та функції
4. Основні вимоги МОН України щодо приєднання відомчих вищих навчальних закладів МНС до запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу та реалізації положень Болонського процесу

Варіант № 25

1. Функції освіти
2. Рівні, типи та види освіти
3. Характеристика мережи вищих навчальних закладів України
4. Запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВНЗ України

Варіант № 26

1. Поняття дидактики
2. Болонський процес в контексті створення Європейського простору вищої освіти.
3. Традиційна модель освіти
4. Форми організації навчального процесу за кредитно-модульною системою

Варіант № 27

1. Місце освіти в суспільстві, її зв'язок з іншими науками
2. Раціоналістична модель освіти (П. Блум, Р. Ган'є, Б. Скінер та ін.)
3. Нормативні документи, які застосовуються при організації навчального процесу за кредитно-модульною системою
4. Організація навчального процесу для впровадження КМСОНП у ВНЗ МНС України.

Варіант № 28

1. Основні етапи розвитку освіти, їх загальна характеристика
2. Феноменологічна модель освіти (А. Маслоу, А. Комбс, К. Роджерс та ін.)
3. Основні вимоги МОН України щодо приєднання відомчих вищих навчальних закладів МНС до запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу та реалізації положень Болонського процесу
4. Основні принципи Болонського процесу.

Варіант №29

1. Предмет і об'єкт дидактики. Місце дидактики в теорії освіти
2. Неінституціональна модель освіти (П. Гудман, І. Ілліч, Ж. Гудлед, Ф. Клейн, Дж. Холт, Л. Бернар та ін.)
3. Європейська система трансферу кредитів
4. Болонський процес в контексті створення Європейського простору вищої освіти

Варіант № 30

1. Основні категорії дидактики
2. Освітній світовий простір
3. Система акредитації України
4. Описати предмет та об'єкт соціології масових комунікацій

Варіант № 31

1. Методи навчання
2. Контроль і оцінка результатів навчання
3. Рівні акредитації. Вимоги щодо акредитації ВНЗ України
4. Терміни та визначення кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти в Україні на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) //Вища освіта України. — 2000. - № 1. - С. 11 - 17.
2. Болонський процес у фактах і документах Упорядники /Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І.. Київ - Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім.В.Гнатюка, 2003. - 52 с.
3. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник/За редакцією В.Г.Кремня. Авторський колектив: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. - Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2004.-384с.
4. Галузяк В. М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка. – Вінниця, 2001. – 200 с.
5. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. - К.: Либідь, 1997. – 376 с.
6. Грішнова О. А. Людський капітал (формування в системі освіти і професійної підготовки). - К.: Знання, КОО, 2001.
7. Державна національна програма “Освіта” (“Україна ХХІ століття). – К., 1994.
5. Закон України “Про освіту” //Освіта. – 25 червня 1991 р.
6. Закон України “Про вищу освіту” від 1 липня 2014р..
9. Джурицкий А. Н. Развитие образования в современном мире. - М.: Владос, 1999.
10. Кипень В., Коржів Г. Викладачі вузів: соціологічний портрет. -Донецьк, 2001.
11. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття // Освіта України. - 2002. - 28 грудня. - № 102- 103.
12. Кремень В.Г. Болонский процесс: сближение, а не унификация //Зеркало недели. - № 48(473). -13-19 декабря 2003.
13. Литвин В. М. Українська культура й освіта в контексті суспільних трансформацій // Урядовий кур'єр - 2002. - 24 вересня. - № 175.
14. Макаренко А. С. Про мій досвід // Твори: В 7 т. - К.: Рад. пік., 1954. - Т.
15. Матеріали науково-практичного семінару „Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації”. Львів, 21-23 листопада 2003. - Львів: «Львівська політехніка», - 111с.
16. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навч. посібник. 3.є видання, доповнене. – К.,2001. – 608 с.
17. Ординський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. зал.]/ В.Л. Ординський В.Л. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
18. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 - 2004 рр.) / За ред. В.Г. Кременя, авт. кол.: Степко М.Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д, Грубінко В. В., Бабин І.І.. - Київ -Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. - 147 с.
19. Педагогічна майстерність /За ред. І. А. Зязюна. — К.: Вища шк., 1997.
20. Сурмін Ю. Кінець епохи «старанних відмінників» // Синергія. -2001. - №2-3 (3-4).
21. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання // Вибрані педагогічні твори: У 2 т. - К.: Рад. шк., 1983. - Т. 1.
22. Ушинський К. Д. Твори: В 6 т. - К.: Рад. шк., 1952. - Т. 1.
23. Фініков Т. Сучасна вища освіта: світові тенденції України. – К.: Таксон, 2002
24. Фіцула М.М. Педагогіка. – К., “Академія”, 2000. – 544 с.
25. Сайт Міністерства освіти і науки України (www.mon.gov.ua).

Допоміжна

1. Амонашвили Ш. А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса. – Минск, 1990.
2. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения: Общедидактический аспект. – М., 1977.
3. Бегей В.М. Управління загальноосвітньою школою на демократичних засадах. – Львів, 1995.
4. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения: опыт теоретического и экспериментального психологического исследования. – М., 1986.
5. Дидактика современной школы / Под ред. В. А. Онищука. – К., 1987.
6. Занков Л. В. Обучение и развитие / Экспериментально-педагогические исследования): Избранные педагогические труды. – М., 1990.
7. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. Навчальний посібник. – Тернопіль, 1996. – 436 с.
8. Оконь В. Введение в общую дидактику: Пер. с польск. Л. Г. Кашкуевича, Н. Г. Горина. – М.: Высш. шк., 1990. – 382 с.
9. Сериков В. В. Личностно-ориентированное образование: К разработке дидактической концепции // Педагогика. – 1994. – № 5.
10. Теоретические основы процесса обучения в советской школе / Под ред. В. В. Краевского, И. Я. Лернера. – М., 1989.
11. Чайка В. Педагогіка (тестові завдання). Навчальний посібник для студ. вищих пед. закладів освіти. – Тернопіль: ТДПУ, 2000. – 168 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Сайт Міністерства освіти і науки України (<http://www.mon.gov.ua>)

Укладач:
доцент кафедри соціальних і
гуманітарних дисциплін,
к.і.н., доцент

О.М. Хорошев